

צ'טסוורת' של זהב

כתב: אודי שפירא
צילמה: סיוון סקריבנד

2

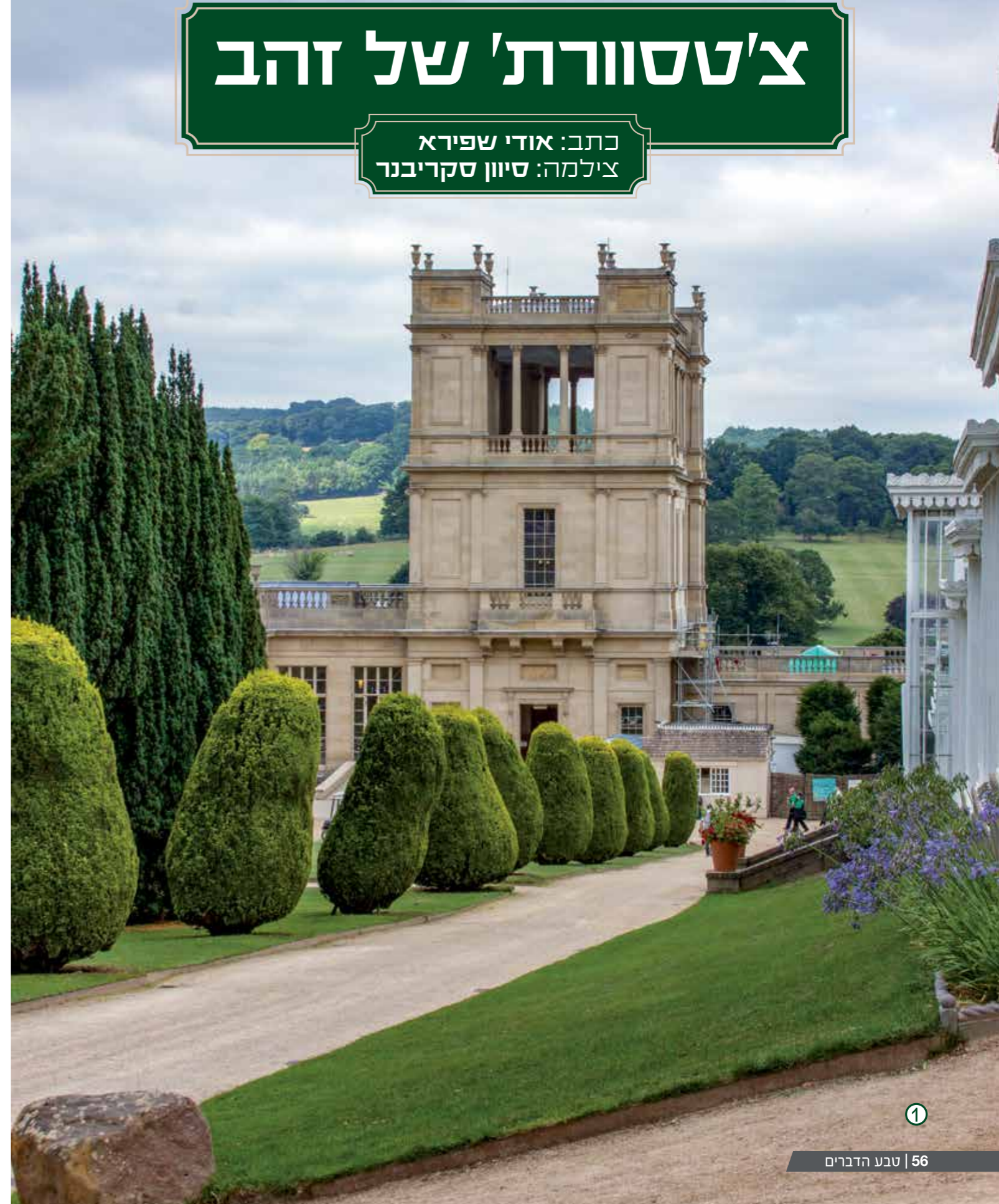
3

בשנתיים וחצי שעברו מאז שהתחלנו במרדף הטריות שלנו פגשתי מעט מאוד ישראלים במקומות שבהם ביקרנו. נדמה שאף שהישראלי הממוצע כבר מזמן למד לגלות כל מחוז ברומניה, כל יער בגרמניה וכל עיירת שוק בהונגריה, איכשהו באנגליה הדברים מתנהלים אחרת.

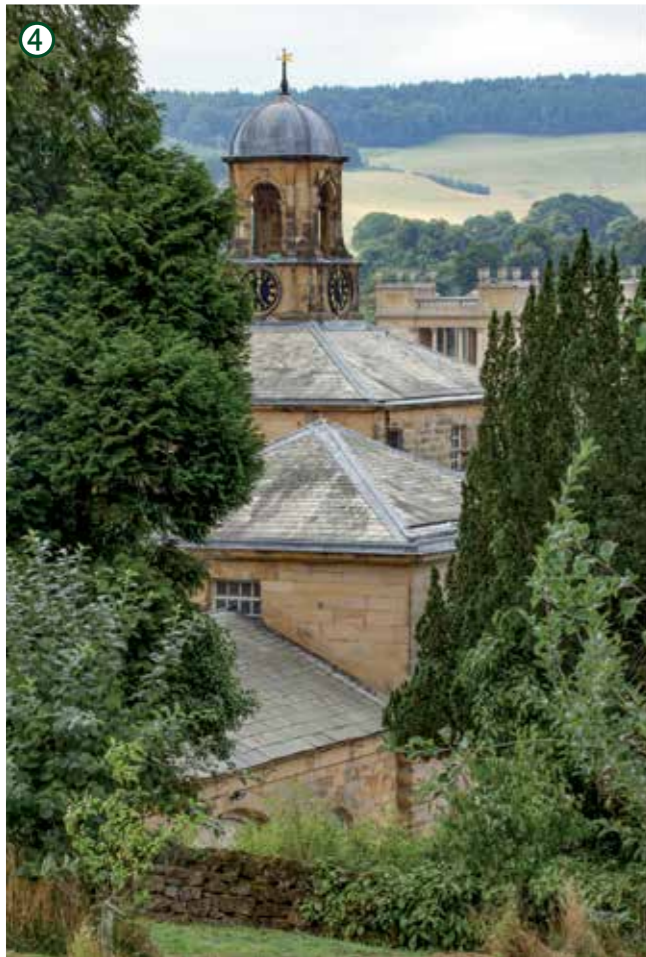
יכול להיות שזו הנהיגה בצד ההפוך? אולי הקסם והאטרקטיביות המדהימה של לונדון שמדביקה אותך אליה, אבל על כל מטוס שלם של תיירים ישראלים שנוחת בבירה האנגלית תוכלו אולי למלא מונית בישראלים שיצאו לחקור את שאר הממלכה, ולטעמי זהו הפסד עצום.

צ'טסוורת' הוא אחד מבתי האחוזה הכי גדולים באירופה, שחקן בליגת-העל של הארמונות של אירופה, ואני תוהה כמה אנשים יקראו את המדור ובאמת יחליטו לצאת מחוץ לגבולותיה של לונדון ולבקר בו? זו מחשבה שהתחבטתי בה לא מעט בחלק מהמדורים שכתבתי, אבל היא עולה יותר ויותר ככל שאני כותב על המקומות המרהיבים ביותר באנגליה שנמצאים הרחק מעבר לתוכנית הטיול של התייר הישראלי הממוצע.

צ'טסוורת' הוא דוגמה מושלמת לכך. בית האחוזה הזה ממוקם בשוליו של הפארק הלאומי העתיק ביותר באנגליה, District Peak, שלמרות שמו אינו כולל הרים (אנחנו הרי באנגליה) אלא רק גבעות, במחוז

1

דרבישייר, כשלוש שעות נסיעה ברכב או בתחבורה ציבורית מלונדון. המיקום של הבית על רקע הגבעות שמסביב הוא לא פחות ממושלם, אבל הוא לא בלונדון.

צ'טסוורת' הוא לא סתם עוד בית אחוזה, הוא אחד הבתים הכי גדולים באנגליה, ואולי באירופה. הוא עדיין בית שגרים בו, ואם יהיה לכם מזל אולי במהלך הביקור תיתקלו בדוכס ה-12 מדבונשייר, שיחד עם אשתו הדוכסית לוקחים חלק פעיל מאוד בניהול שלו (במהלך מגפת הקורונה, למשל, הם נאלצו להוציא לחופשה חלק ניכר מהעובדים שלהם, וכך יצא שהם עבדו יומיום עם צוות מצומצם בטיפול בגנים העצומים של האחוזה).

שום דבר בצ'טסוורת לא מגיע במידה קטנה. יש בו 300 חדרים, 17 גרמי מדרגות, ומה שפעם היה מבנה האורות שלו הוא עכשיו קומפלקס של מסעדות. האחוזה שמסביב לבית כל כך גדולה, עד שיש לה תחנת כיבוי אש משלה, ולא פחות מ-1,000 עובדים עם 60 גננים (כשאינן קורונה) ו-17 בנאים במשרה מלאה שעסוקים כל הזמן בתחזוקה של המקום.

בנוסף, אף אחד לא חסך בבנייה או בתחזוקה. אחד מהפיצ'רים הבולטים במבנה הוא החלונות שלו שזוהרים ומנצנצים למרחקים. הסיבה לכך היא שכל חלון בצד המערבי והדרומי של הבית "עטוף" בלא פחות מ-1,500 דפי זהב אמיתיים, כמו גם הקישוטים שעל גג המבנה, ושער הכניסה אליו. באופן מפתיע, הסיבה לשימוש בדפי זהב היא כלכלית. מסתבר שעדיף לעטוף את החלון בזהב אמיתי שאותו צריך להחליף

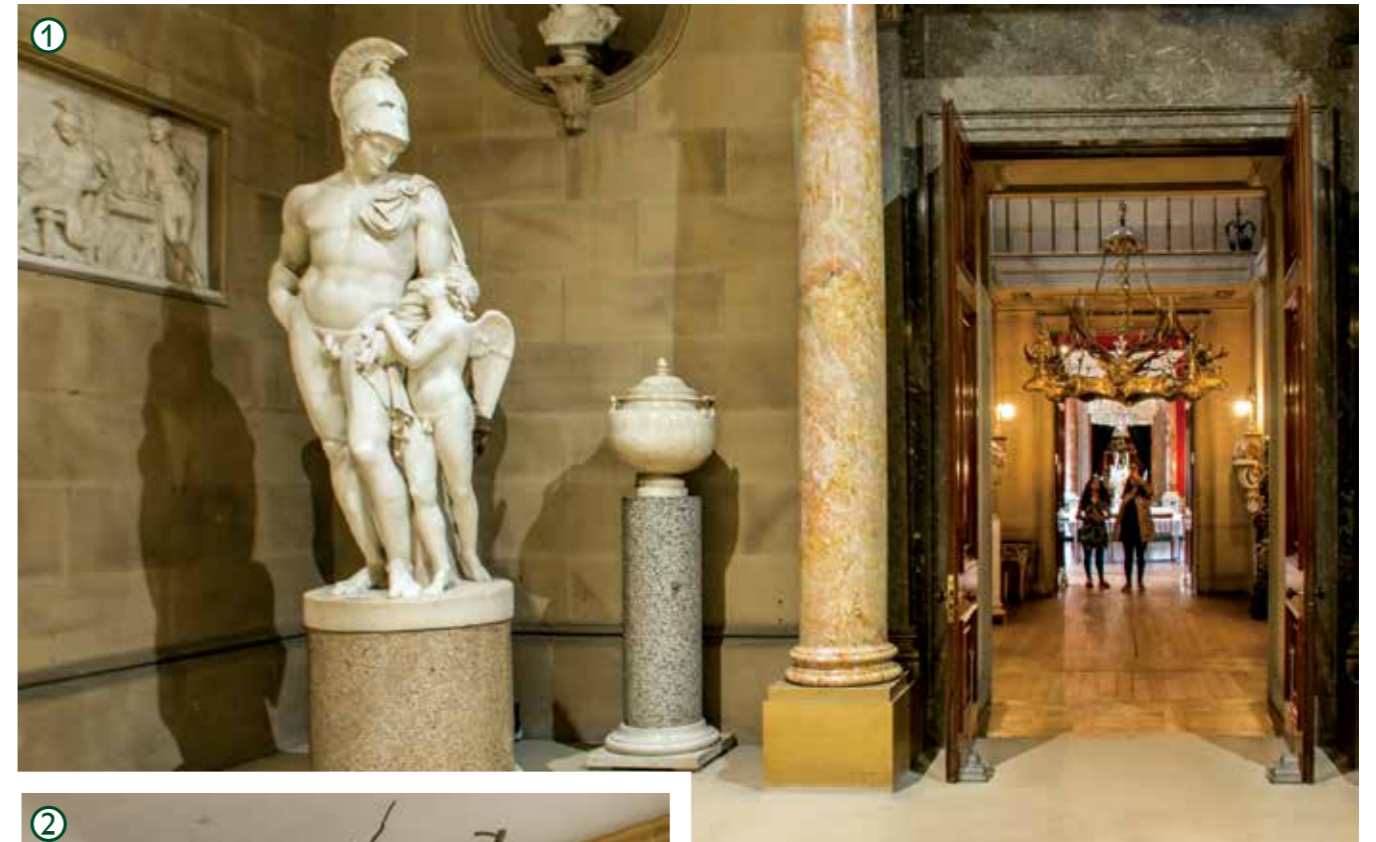

כשבני הזוג נישאו ב-1568 היו שניהם בשנות ה-40 לחייהם, והם לא ציפו להביא ילדים לעולם. אז כדי "למסד" את הקשר ביניהם הם עשו חתונה משולשת, ובמקביל לחתונה שלהם עצמם חיתן כל אחד שניים מילדיו מנישואיו הקודמים עם ילדיו של השני. בנה של בס בן ה-16 נשא לאישה את אחותו החורגת החדשה שהייתה בת... שמונה.

הנישואים של בס וטלבוט יצרו עוד תקדים מדהים. עד למאה ה-20, כאשר אישה התחתנה היא הייתה אמורה להעביר את כל הרכוש שלה לבן הזוג שלה. בס לא התכוונה לוותר על האימפריה שהיא הצליחה ליצור, ולכן היא חתמה עם בעלה הרביעי על חוזה טרום נישואים שאפשר לה לשמור ולתחזק את האימפריה שלה, ובבוא היום להוריש אותה לילדים שלה, הסכם שלא היה לו כמעט אח ורע במאה ה-16.

אבל לא הכול היה פשוט במערכת היחסים של בס וטלבוט. כשהם נישאו ב-1568 התערער הסדר באנגליה בעקבות הגעתה של מרי מלכת הסקוטים, שנמלטה לאנגליה והפכה להיות אסירה של המלכה אליזבת. מאחר שאליזבת לא הייתה נשואה ולא היה לה יורש טבעי, הייתה מרי מועמדת טבעית להחליף את המלכה, והיות שהיא הייתה קתולית, היא הציתה תקוות מחדשות בליבותיהם של אלו מבני האצולה ששמרו אמונים לדת הישנה. ג'ורג' טלבוט, שהיה אחד מאנשי האצולה החשובים ביותר של אליזבת, קיבל את ה"כבוד" להיות הסוהר של מרי, משימה שהוא נאלץ לקיים 15 שנים, וכך יצא שמייד אחרי הנישואים של השניים נוספה למערכת היחסים שלהם צלע שלישית.

מרי בילתה את כל 15 השנים הבאות בין האחוזות השונות של בני הזוג, וצ'טסוורת' היה אחד המקומות המועדפים עליה. מה שמעניין הוא, שכל החלק הזה בהיסטוריה של הבית כלל לא מסופר במהלך הביקור בו. מרי מלכת הסקוטים נחשבת לסלבריטאית היסטורית, ובדרך כלל בתים

פעם אחת בכל כמה עשרות שנים, מאשר להשתמש בצבע זהב שאותו יש לחדש כל הזמן.

צ'טסוורת' נבנה בתקופה האליזבתנית, ואולי בהשראת המלכה הוא הצליח לגדל גלריה עשירה של דמויות מרתקות, שרובן הגדול נשיות. הדמות הכי מרתקת, מבחינת, היא האישה שעמדה מאחורי רכישת האחוזת ובניית הבית עצמו: אליזבת (בס) מהארדוויק.

בס נולדה למשפחה ממעמד מוכר - yeoman, וזה אומר שמצד אחד לא היה חסר להם אוכל על השולחן, ומצד שני היא לא אמורה הייתה לזכות בשידוך משמעותי או לטפס בסולם החברתי של החברה הטידוריאנית. אביה של בס נפטר כשהיא הייתה תינוקת. אימא שלה התחתנה מחדש עם אדם שלא ידע להתנהל כספית. בתקופה האליזבתנית (וגם הרבה אחריה), מי שלא היה מסוגל להחזיר את חובותיו היה מוצא את עצמו בכלא מיוחד, שבאופן פרדוקסלי היה גובה תשלום יומי על השהות בו. בס גדלה וראתה את אביה החורג מבלה שנים באותו כלא, וככל הנראה למדה דבר או שניים על בחירת בני זוג, כיוון שהיא הספיקה להתחתן לא פחות מארבע פעמים, כששלוש מתוכן הפכו אותה לאישה העשירה ביותר באנגליה, וגם זיכו אותה בתואר אצולה כשבעלה הרביעי הפך אותה להיות הרוזנת משרוסברי.

את האחוזת שעליה יקום צ'טסוורת' רכשה בס יחד עם בעלה השני, סר ויליאם קבנדיש, שהיה גם הבעל היחיד של בס שעומו היא הביאה ילדים לעולם, וזו בעצם השושלת שחיה בבית עד היום. שמו של הדוכס הנוכחי הוא פרג'ין קבנדיש. בני הזוג החלו בבניית הבית ב-1553.

בעלה השני של בס היה אלוף אולי ברכישת נדל"ן, אבל הוא לא הצליח לנהל את הכספים שלו כמו שצריך ושקע בחובות שאותם הוא הוריש לבס אחרי שנפטר. היא הצליחה לחסל את החוב באמצעות נישואים

של המקום. תשאלו את הילדים שלי...). במהלך השיפוץ הזה הזמן לצ'טסוורת' הצייר האיטלקי הנודע אנטוניו ווריו כדי לצייר את תקרת חדר האוכל הרשמי של הבית. הצייר הסתכסך עם סוכנת הבית של הדוכס הראשון, וכנקמה הכניס אותה לציור. שיפוץ משמעותי נוסף נערך בשנות ה-20 של המאה ה-19, ובמסגרתו הוגדל הבית כדי להכיל את אוסף האומנות של הדוכס, והפך מבית אחוזה רגיל למשהו בסדר גודל של ארמון. צ'טסוורת' הוא גם אחד הבתים הראשונים באנגליה שקיבל מבקרים בצורה מסחרית. הבית היה פתוח כבר מ-1844, ובשנת 1850 נהנה מכך שנפתחה לידו תחנה שאפשרה למבקרים לנסוע אליו ברכבת, מה שהעלה את מספר המבקרים בו ל-80,000 בשנה. כיום מדובר על מספר גבוה פי עשרה.

אף על פי שזה עדיין ביתו של הדוכס מדבונשייר, צ'טסוורת' הוא אחד הבתים הראשונים באנגליה שעבר לניהול של עמותה ללא מטרת רווח כדי להתמודד עם מיסי הירושה באנגליה. העמותה נסמכת על ההכנסות מהמבקרים הרבים שפוקדים את הבית, מה שאומר שמדובר בבית שמאוד מכוון למטרה הזאת, וכחלק מכך לא פחות מאשר 120 חדרים מתוך ה-300 פתוחים למבקרים. ביקור בצ'טסוורת' הוא עניין ליום שלם, וככל הנראה גם הוא לא מספיק, אם אתם חייבים כמה דקות כדי לראות כל חדר, וגם רוצים להספיק לבקר בגנים הפורמליים או לטייל בשבילי האחוזה. קחו אותנו לדוגמה, למרות הניסיון הרב שלנו בביקור בבתי אחוזה, הספקנו לראות רק חצי מהבית ואת הגנים הקרובים ליד הבית. אם תחליטו, כמוני, לקחת את הסיוור המאורגן בתשלום נוסף, תגלו שמדובר באחד הסיוורים הכי ארוכים שיש באנגליה, ואחרי שעה וחצי של סיוור בחדרים שמציגים לא פחות מ-1,200 תמונות ופסלים, גם אתם תהיו תשושים כמוני.

אם הצלחתי לשכנע אתכם להוסיף ביקור לחופש ללונדון בחופשה הבאה שלכם באנגליה, ואתם מעוניינים לחקור את צ'טסוורת' קצת יותר, אתם מוזמנים לגלות על הבית עוד סיפורים ומידע בבלוג שלנו יותר, www.chasingcastles.net או לעקוב אחרי עמוד הפייסבוק שלנו "רודפי הטיירות".

אומללים, ובמשך שנים היא הייתה צריכה לחיות בסוג של שלישייה יחד עם הדוכס ועם חברתה הטובה ביותר אליזבת פוסטר, שתחתן עם הדוכס מייד אחרי שג'ורג'יאנה תמות. על סיפורה המדהים של ג'ורג'יאנה ניתן ללמוד מהסרט "הדוכסית" בכיכובה של קיירה נייטלי שיצא לאקרנים ב-2008.

כמו בתי אחוזה נוספים באנגליה, גם צ'טסוורת' של היום הוא תוצר של כמה סבבי שיפוץ ובנייה, שהגדולים בהם התרחשו בתקופת הדוכס הראשון והדוכס השישי. השיפוץ של 1690 כלל את פיתוח הגנים של האחוזה, ובזמן הזה נבנה גם הקסקייד (גני המים המפורסמים של צ'טסוורת' שפועלים עד היום, ומהווים את אחת האטרקציות הגדולות

באנגליה שמחזיקים איזשהו קשר אליה נוהגים להפוך אותו לאחד ממקדמי המכירות שלהם. קחו למשל את טירת בולטון ביורקשייר. מרי בילתה כאסירה כמה חודשים בלבד, אבל עד היום הטירה ממתגת את עצמה כבית הכלא המלכותי של מרי. מרי בילתה בצ'טסוורת' שנים רבות, ולא רק ששום מדריך לא מזכיר את העובדה הזאת, סוויטת החדרים שבהם היא הייתה רגילה לישון נמצאת מחוץ ל-120 החדרים שפתוחים לציבור.

אחרי מותה של בס הצליח בנה השני לזכות בתואר הרוזנות וגם לרכוש מאחיו הבכור וההולל את צ'טסוורת', ומשפחת קבנדיש הוסיפה להחזיק ולהגדיל את האחוזה. בסוף המאה ה-17, היה זה הרוזן הרביעי ששיחק תפקיד מרכזי במהפכה המהוללת שהפילה את המלך הקתולי ג'יימס השני, והעלתה את בני הזוג ויליאם ומרי הפרוטסטנטים. המלך החדש ויליאם השלישי תגמל את הרוזן ושדרג את התואר שלו לתואר דוכסות שאותו מחזיקה המשפחה כאמור עד היום.

דמות נשית נוספת בצ'טסוורת' קשורה בדוכס החמישי. מדובר באשתו ג'ורג'יאנה. היא נולדה למשפחת ספנסר (המשפחה שממנה הגיעו גם וינסטון צ'רצ'יל וגם הנסיכה דיאנה), והתחתנה עם הדוכס ב-1774 כשהייתה בת 17. הפרטרטים של ג'ורג'יאנה ממלאים היום את גלריית התמונות בצ'טסוורת', אבל החיים של הכלה הצעירה באחוזה היו